

TITAN – анализа извештаја

Анализа извештаја вам омогућава да сагледате стање на тржишту, да процените шта раде ваши конкуренти, како побољшати пословање ваше фабрике.

Постоје две врсте извештаја: индустријски (Industry Report) и компанијски (Company Report).

Описаћемо неке од чињеница које можемо открити пажљивом анализом Индустријског извештаја. Индустријски извештај нам говори о пословању на нашем тржишту и даје нам информације које су јавно доступне свим такмичарима.

ВАЖНО! Осим појединих ставки из извештаја, од изузетног значаја је комбиновање више различитих ставки на основу којих можемо да откријемо шта тачно ради конкуренција!

У одељку **Ranking** налазимо следеће информације:

Ranking – место које заузима одређена екипа.

P.I. – индекс успешности компаније. Компанија са већим индексом је успешнија. Почетна вредност је 100, сваки већи број означава да компанија напредује. На ову вредност утичу бројни параметри, највише Rtd. Earnings (50%), улагања у рекламе и развој, развијеност фабрике, заузеће тржишта, напредак, итд.

Sales – остварена продаја у предходном периоду. Ако ову вредност поделимо са Unit Price добићемо број комада који је та фабрика продала у предходном периоду.

Net Profit – остварени профит у предходном периоду, након одбијања свих трошкова и плаћања пореза. Формула за израчунавање нето профита дата је у предходном документу. Комбиновањем података за Sales, Net Profit и број продатих комада у предходном периоду можемо да израчунамо колико новца је компанија уложила у маркетинг и истраживања и развој у предходном

периоду!!! Ово је најлакше урадити након првог периода, јер доста информација је заједничко за све компаније.

Rtd. Earnings – акумулирани нето профит од почетног периода. Након сваког периода износ Net Profit се додаје на вредност Rtd. Earnings из предходног периода.

Unit Price – цена по којој је дата компанија продавала производ у предходном периоду.

Share – проценат заузећа тржишта, тј. наручених производа. Из овог податка можемо проценити да ли је нека фабрика имала мањи број наручених производа од броја произведених уређаја и тако стекла залихе или је имала већи број наручених производа од броја произведених уређаја.

У одељку **Units** налазимо следеће информације:

Total Orders – укупан број наручених уређаја на читавом тржишту.

Total Produced – укупан број произведених уређаја у предходном периоду.

Total Sold – укупан број продатих уређаја у предходном периоду.

Total Capacity – укупан капацитет фабрика у предходном периоду.

Inventory – укупан број уређаја који су до сада остали непродати, а фабрике их имају на залихама.

Комбинацијом информација из горе наведена два одељка можемо да закључимо које компаније имају залиха и колико. То су пре свега број продатих комада уређаја по фабрици, Share, итд.

Напомена! Неке информације представљају само нашу претпоставку, јер тачну вредност не можемо да знамо, нпр. број комада залиха, јер немамо тачан број произведених комада за дату фабрику. Претпоставке могу да буду блиске тачним вредностима ако пажљиво анализирамо. Исправке вршимо ако се у наредним извештајима открије да смо нешто погрешно претпоставили, нпр. знамо да две фирме имају 80 залиха укупно, али не можемо да одредимо каква је расподела залиха између њих.

Из одељка **Productivity** издвојићу за сада две вредности:

Capital Invest. – укупна вредност свих фабрика након периода, укључујући и проширења капацитета у току предходног периода. Да се подсетимо да је веза између Total Capacity и Capital Invest. дата формулом:

$$\text{Capital Invest.} = \text{Total Capacity} \times 40\$$$

Из ове информације можемо да откријемо колико се повећао капацитет свих фабрика у предходном периоду! Направи се разлика између вредности за Capital Invest. из предходна два периода и подели са 40\$.

ВАЖНО! Грешка у извештају! Вредност која се приказује у штампаном извештају је стара вредност! Морате у самој игри, након избора Play Game да у одељку Reports/Industry Report/Productivity пронађете нову вредност за Capital Invest., направите разлику и поделите са 40\$.

Тако ћете сазнати да ли се и како тржиште шири.

Capacity Utilization – показује проценат искоришћености капацитета свих фабрика, тј. количник Total Produced/Total Capacity. Одмах видите да ли све компаније поштују правило 80% или нека/неке одступају од тог правила. Које су то компаније које одступају то можете да претпоставите на основу броја продатих комада, Share и претпостављеног броја залиха.

У одељку **Dollars** налазе се информације о тржишту, нпр. **Average Price** (просечна цена производа), **Avg. Prod. Cost** (просечна производна цена) и друге информације. Вашу цену можете упоредити са просечном ценом на тржишту, колико ваша цена одступа од просечне. Успешни ћете бити ако немате просечну цену! Са просечном ценом имаћете и просечан успех! Просечну производну цену можете искористити за прорачуне улагања других компанија, ако немате неку тачнију вредност.

У одељку **Economics** налазе се економски параметри везани за тржиште, као што су Prime Rate, Loan Limit, Tax Rate и други.

У последња четири одељка налази се и колона % Change (проценат промене) где се наводи проценат промене наведене вредности у односу на

предходни период. Тако можете пратити тендецију, тј. кретања на тржишту. Негативне вредности се стављају унутар малих заграда.

Све горе наведено тражи од вас да више пута сагледавате наведене вредности, да их на разне начине комбинујете. Са искуством ћете добити све више и више идеја за комбиновање, као и које све информације можете да откријете. Неке од информација ће бити тачна вредност, неке само претпоставка. Будите спремни да неке од претпоставки исправите ако се у наредним периодима покаже да нису биле тачне. Некада је довољно да будете близу тачне вредности, нпр. 10% горе-доле, и да вам то буде довољна информација за вашу праву одлуку.

Још нешто је важно за анализу индустријског извештаја, односно пословања других компанија. Након стартовања игре (Play Game) прво се појављује један мали прозор у коме вас извештавају шта се све десило у предходном, односно предходним периодима. Нпр. која компанија је развила коју особину свог производа. Ово може бити веома корисна информација. Ако сте израчунали/претпоставили улагања неке компаније то вам може дати информацију колико кошта развој одређене особине. Ако сте претпоставили да је 5000 улагање у маркетинг и истраживања и развој у првом периоду, а компанија је развила одређену особину, одатле закључујете да не треба улагати више од 5000 (ако желите и ви то да развијате). Осим тога погледајте на ком се месту налази таква компанија, тј. да ли јој је та развијена особина омогућила већу продају, већу цену, већи профит и слично.

Анализа извештаја заједно са вестима за нови период помоћи ће вам да сагледате шта можете да очекујете од ваших конкурената. Шта ће радити компанија без залиха, шта она са малим бројем залиха, а шта мислите да ће урадити компанија са великим бројем залиха?

Компанијски извештај (Company Report) представља детаљан извештај рада ваше фабрике у предходном периоду и представља тајну за остале компаније.

У одељку **Income Statement** се приказује обрачун нето профита у предходном периоду. Формуле су дате у предходном документу. Примећујете да нема ставке Charitable Giving! Још једном да напоменем увек стављајте максималну вредност за Charitable Giving!

Уколико ово израчунавање примените на друге фабрике моћи ћете да израчунате, тј. претпоставите неке од ставки из средине прорачуна (Marketing, R&D, ...).

У одељку **Balance Sheet** приказан је баланс између активе и пасиве, како би рекли економисти. Ставке које треба обавезно да погледате су Cash и Loans, потребне за израчунавања количине новца која вам стоји на располагању при доношењу плана тј. одлуке. Како се рачуна описано је у предходном документу.

У одељку **Investment Report** дају се подаци о развоју фабрике у току предходног периода и величине фабрике за текући период. Size Next Qtr. даје нам вредност фабрике (5% те вредности је потребно за амортизацију фабрике) и капацитет фабрике у комадима (80% те вредности ће бити наша производња, тачније 80.49% те вредности).

У одељку **Production Report** дају се информације о производњи, капацитету фабрике, степену искоришћења фабрике, производној цени уређаја, колико имамо тренутно инвертара и броју запослених. Број запослених биће нам битан ако не производимо ништа или је неки други проценат производње у питању, јер радници који не раде треба да добију одређену надокнаду. И инвентар учествује у продаји! Не очекујте да су компаније у стању да продају сав инвентар, чак иако драстично оборе цену! Тачније, могу да ставе најнижу цену и да одмах направе огромне губитке себи. Чак и тада ће се продавати уређаји са већом ценом, јер купаца увек има више него што једна фабрика може да произведе. Наравно, може бити посебан случај, да се намерно подесе параметри да знатно опада број купаца, али то мора бити на неки начин најављено кроз вести.

У одељку **Marketing Report** много корисних информација сазнајемо. Прве три ставке су Orders Received (број наручених комада), Sales Made (број продатих комада) и Unfilled Orders (број неиспуњених наруџбина). Идеална ситуација је да је број наручених уређаја једнак броју продатих уређаја, и да нема залиха! Програм награђује компаније код којих се број произведених и број продатих комада у једном периоду разликује мање од 5%.

Уколико се појаве залихе то значи да смо имали превелику цену и/или недовољан маркетинг и/или недовољно истраживање и развој. Са друге стране, ако се појаве неиспуњене наруџбине то значи да смо имали ниску цену и/или велики маркетинг и/или велико улагање у истраживање и развој. Боље је имати 10 комада залиха него 10 неиспуњених наруџбина.

Price/Unit Sold представља продајну цену нашег уређаја у предходном кругу. Total Cost/Unit Sold представља укупне трошкове по **продатом** комаду уређаја. Margin/Unit Sold представља зараду по **продатом** комаду уређаја. Ширењем фабрике, истраживањем и развојем тражених на тржишту особина код нашег производа, правилним улагањем у маркетинг постижемо да се продаје већи број наших производа и при томе се смањују трошкови по продатом комаду и повећава зарада по продатом комаду уређаја!

У одељку **Cash Flow** видимо проток готовине новца, тј. како се одређује количина готовог новца на крају периода.

Испод одељка се налази информација колико готовине имамо на располагању и колико још кредита можемо да подигнемо. Дат је и збир те две вредности, а то представља износ који нам стоји на располагању за доношење одлуке! Проверити обавезно у вестима да ли је дошло до промене кредитног лимита, тј. да ли је информација Credit Line израчуната са важећим кредитним лимитом.

Приликом улагања у истраживања и развој важно нам је да у развој неке особине уложимо онолико новаца колико је потребно. Уколико уложимо више новца од потребног износа тада умањујемо наш профит. Уколико уложимо мање новца од потребног тада морамо још један период да улажемо да развијемо жељену особину код нашег производа.

Вести, анализа, одлука, вести, анализа, исправка одлуке, ...

Успех долази са познавањем основних појмова економије (тражња, понуда, значај маркетинга, значај истраживања и развоја, еластичне и нееластичне цене, ...), разумевањем начина функционисања тржишта, анализом стања на тржишту, анализом пословања, ...

Програм TITAN вас кроз такмичење учи горе наведеним појмовима и појавама и њиховој практичној примени. Свака ваша одлука, анализа одлуке, анализа вести, анализа рада других компанија употпуњује ваша знања и проширује ваше видике! Разговори унутар ваше екипе помаже вам у развијању тимског духа и ваших економских вештина!

Уколико процените да треба да промените одлуку то можете урадити у сваком тренутку док се не заврши одговарајући период. Покренете симулацију, сачекаће вас информација о вашој тренутној одлуци. Измените шта желите и притисните дугме SUBMIT.

У оквиру симулације имате алате за анализу кретања на тржишту кроз до сада одигране периоде. Тражене информације се приказују графичким путем. Имате информације о вашем предузећу, односно информације о кретању на тржишту. Слободно користите наведене информације.

Чињенице наведене у ова два документа представљају основне, почетне кораке у свету тржишног пословања и програмске симулације TITAN. Још доста информација у вези са програмом се може испричати, али то ћемо оставити за наредни/е документ/е.